

СВ. МАКСИМ ИСПОВЕДНИК

60. Одговор Таласију*

Питање 60: Христа као Јагњета непорочног и безазленог, предвиђенога још пре постања света, а јављенога у последња времена ради нас (Петр.1,19-20). Од кога предвиђенога?

Одговор: Тајну Христову реч (Светога) Писма назива Христом, и то јасно посведочује Велики Апостол (Павле) овако говорећи: „Тајна која је сакривена од векова и нараштаја, сада се јави”(Кол. 1,26), то јест говорећи да је једно и исто Христос и Тајна Христова. А то очигледно јесте: неизрециво и несхватљиво сједињење по Ипостаси (=у једном Лицу) Божанства и човечанства, доводећи на сваки начин човечанство у једно са Божанством, принципом Ипостаси (=Личности), и чинећи једну сложену Ипостас обадвога (=Божанске и људске природе), не наносећи њиховој по природи суштинској разлици никакво у било чему умањење, тако да је, као што рекох, и једна Ипостас

њихова постала, и (опет) природна разлика (Божанства и човечанства) остала неповређена, по којој (Ипостаси) и после сједињења се очувава њихова, и кад су сједињене, неумањена природна количина. Јер где, приликом сједињења, није уопште дошло до страдалног стања промене или измене у сједињеним (природама), (тамо је) остао целостан суштински принцип сваке од сједињених (природа); а код којих је остао целостан суштински принцип и после сједињења, њима су остале на сваки начин неизмењене природе, јер се ниједна (природа) уопште није одрекла својих својстава због сједињења.

Јер је требало да Творац свега, када је и постао природно по домостроју²⁾ оно што не беше (=човек), да и Себе, по ономе што је по природи био (=Бог), и оно што је природно по домостроју постао (тј.Човек), да то (обоје) непромењено сачува. Јер нема промене у Бога, код Којега не може бити замишљано никакво кретање, због којег и бива промена код крећућих се бића (и ствари).

То је та велика и скривена Тајна. То је блажени крајњи циљ (=савршетак) ради којег је све створено. То је тај божански циљ (околбд), предзамишљен (од Бога) пре почетка свих бића, којег одређујући кажемо: да је он

унапред смишљени свршетак, ради којег је све, а он није ни ради чега (другог). Гледајући на овај циљ, Бог је створио суштине постојећих бића. Ово је ваистину коначна тачка (тарад) Промишљања (Божијег) и оних о којима промишља, по којој ће (коначности) бити возглављење у Богу свега што је од Њега створено (Еф. 1,10-11). То је Тајна која обухвата све векове (и светове), и која пројављује наднеизмерно и надбескрајно предпостојећи пре векова Велики Божји Савет (= вољу, одлуку) (Ис.9,5), којег је Весник постао Сами суштински Логос Божији, поставши човек, и учинивши јавном, ако се тако може рећи, најдубљу дубину Очево доброте, и у Себи показавши крајњи циљ ради којег су очигледно сва створења добила почетак бића.³⁾

Јер ради Христа, то јест ради Тајне Христове, добили су сви векови и све што је у тим вековима у Христу почетак и крајњи циљ бића. Јер је пре векова предзамишљено (од Бога) сједињење границе (1) и безграничја, и мере и безмерја, и краја и бескраја, и Творца и твари, и стајања и кретања, које је (сједињење) јављено било у Христу у последња времена, дајући собом испуњење Божијег предзнања, да би све по природи покретно стало се око свецело по суштини Непокротнога,

иступивши сасвим из покрета према себи и према другима, и искуством примило по енергији (=дејствено) непроменљиво и свагдаисто знање Онога у Коме се удостојило да стане, које (знање) даје њима уживање тога Познатога.

Јер реч (= разум) познаје двоструко знање (2): једно релативно, које је само у речи и појмовима и по дејству онога што познајемо кроз искуство, немајуће осећај, којим се током овог живота руководимо,⁴⁾ и друго: заиста истиниско (знање), које у самом искуству по енергији (=дејствено), без (посредства) разума и појмова, даје свецело осећање Познаваног по благодати заједничарења (кроз које (искуство) у будућем животу примамо натприродно обожење непрекидно дејствовано (у нама). И за ово релативно (знање), које се налази у разуму и појмовима, кажу да је покретачко (3) (нашег) стремљења ка ономе заједничарењем по енергији знању,⁶⁾ а за оно, које по енергији кроз искуство заједничарења даје осећање Познаваног, (кажу) да одузима (=апстрахује) ово знање које се налази у разуму и појмовима.

Јер мудраци (=свети, благодатници) кажу да је немогуће да са искуством (4) Бога сапостоји мишљење о Богу, или са осећањем Бога схватање о Њему. А мишљењем

о Богу називам ону (извођену) од постојећих бића аналогију гносеолошког созерцања о Њему, а осећањем (називам) оно у заједничарењу искуство натприродних добара, схватање пак (о Њему називам добијено) из постојећих бића просто и јединствено знање о Њему. А можда се и о сваком другом (предмету) то познати, пошто искуство дотичне ствари прогута мишљење о њој, и осећање дотичне ствари чини да престаје схватање о њој. А искуством називам само оно по енергији (=дејствено) знање које настаје после/иза сваког размишљања, а осећањем оно само осећање Познаванога, које се пројављује после/иза сваког схватања. И вероватно ово научавајући велики Апостол (Павле) каже: Било пророштва престаће, било знања укинуће се, говорећи очигледно о знању које се налази у размишљању и појмовима.

Ову је Тајну предзнао пре свих векова само Отац и Син и Свети Дух. Отац по благовољењу, Син по самоделатности, а Дух по садејству. Јер је једно Оца и Сина и Светога Духа знање, јер (Им) је и једна суштина и моћ. Јер није незнао Отац оваплоћење Сина, или Дух Свети, јер је у свецелом Сину, Самоделајућем тајну нашег спасења кроз оваплоћење, био сав по суштини Отац, не оваплоћаван,

него благоволећи оваплоћење Сина; и сав је у свецелом Сину био по суштини Дух Свети, не оваплоћаван, него садејствујући Сину неизрециво ради нас оваплоћење. Било, дакле, да неко каже Христос, или Тајна Христова, предзнање тога има по суштини једино Света Тројица, Отац и Син и Свети Дух. Нека се нико не чуди како Христос, будући Један од Свете Тројице, бива предзнаван од Ње, знајући да Христос није предзан као Бог, него као човек, то јест Његово по домостроју оваплоћење ради човека. Јер Онај Који је свагда Сушти, из свагда Суштег (Оца) надузрочно и надразумко, никада не бива предзнаван. Јер је предзнање за оне који због неког узрока имају почетак бића.

Предзан је, дакле, Христос не по ономе што је по природи био за Себе, него по ономе чиме се јавио, по домостроју спасења ради нас, поставши (то) доцније. Јер је заиста требало да Онај, Који је по природи Творац суштине постојећих бића, да Он буде и Самоделатељ обожења по благодати онима који су постали, да би Дародавац бића показао се и као Дароватељ вечног благибића. Пошто, дакле, ниједно од постојећих бића нимало себе или друго (биће) не зна шта је по суштини, с разлогом ниједно од постојећих бића нема ни за једно од бића која ће постати

предзнање по природи, осим (јединог) Бога Који је изнад (свих) бића, Који и Себе познаје шта је по суштини, и свих бића која је Он створио предзнаје (=зна унапред) пре настанка постојање, и Који ће по благодати драговољно дати постојећим бићима знање себе и других шта су по суштини и објавиће им, у Њему јединствено предпостојеће, логосе њиховог настанка.⁶

А то пак што неки говоре да је Христос предзан пре стварања света од оних којима се касније јавио на крају времена, као да су они сами пре постања света били са предзнаним Христом, као учење које је туђе истини поништавамо (=одбацујемо), јер уводи савечну Богу суштину разумних бића.⁷ Јер уопште није могуће бити са Христом како јесте, и опет некада сасвим од Њега отпасти, пошто ће у Њему бити завршетак векова и стајање (= заусшављање) свих крећућих се бића, у којем (стајању) уопште неће бити промене (на горе) ниједнога од постојећих бића.

А реч (Светог) Писма назва Христа непорочним и безазленим (Јагњетом 1Петр, 19-20), јер је по души и телу по природи био сасвим туђ греховне пропадљивости, јер душа Његова није имала прљавштину зла, нити тело мрљу греха.

Схолије - објашњења:

1. Граница обухватности јесте

пределност (= завршешак)
свих природно ограничених; а
мера је уопште обцрт (= ограничење) количине, и крај и
векова и временских природа; а
пределност је обцрт бића која су
почетком и крајем по постању
ограничена; а стварање је обићење =
постање) оних произведених из
небића. Њихово, вели,
сједињење по ипостаси са Оним
од Кога су она настала (= с
Христом) предзамисљено је по
Промислу, да би се и биће
(постојећих сачувало по суштини,
како јесте, и начин постајања, то
јест како јесте, по благодати
прими обожење, јер ће сви,
сједињењем с Богом, бити
претворени у непроменљивост.
/Св.М.овде разликује биће и начин
бића ипостас: биће, које је добро од
Бога, сачуваће се, а ипостас = начин
постојања, треба да прими обожење,
јер ће се само тако утврдити у
сталности и непроменљивости.../

2. Вели да је знање
двоструко: једно је у разуму и
божанским мислима, које нема
по виду присутно осећање; а
друго је (знање) по енергији,
имајуће, без (дејства) разума и
појмова, само уживање по виду
истинских стварности.

3. Пошто, вели, логос (=разум)
кроз познање бива да назначује
познатљиво, он покреће стремљење
оних који су њиме покретани ка
живању онога што је назначено.

4. Вели да пре сваког искуства постоји логос познања, и да само поискуству бива да надвладава уживање.

НАПОМЕНЕ:

1.) Превод по тексту у PG 90, 620-625;

2.) Овај израз, поновљен одмах даље, потиче од Св. Кирила Александријског, чијој Христологији следује Св. Максим, спајајући овде Кирилов израз за сједињење *ἴσει* (који значи истински, стварно, природно, а не привидно или само вољом), са изразом Кападокијаца *kat ikonomian*, који указује да није Бог Логос своју Божанску природу претворио у човека, него је, постајући човек а остајући Бог, Он икономијом оваплоћења истински присајединио људску природу своме Божанству у својој Ипостаси=Личности, која је тако постала „сложена Ипостас“ — *tin ipostasin sintheton* — како је Максим рекао мало пре тога, тј. постала је Богочовечанска Ипостас, Он је постао Богочовек.

3.) Није, дакле, циљ био да Адам испуни „сједињења“ и доведе до сједињења с Богом и обожења, него да се Логос Син Божји Христос оваплоти=очовечи, и тако у Себи све створено сједини с Богом и обожити, како вели Светитељ одмах даље. Не би „Адам постао

Христос", како неки нетачно закључују, јер за такав закључак нема основа у делима Св. Максима, који, напротив, јасно каже да да „природа нема у себи снагу да се дигне у натприроду" = у обожење, него је обожење дар и последица оваплоћења Бога у Христу. Наравно, по Св. Маскиму, постоји и такорећи је нужан двоструки покрета љубави: од Бога ка човеку и од човека ка Богу, као што вели у главама О Љубави. / Нисмо сигурни да би се са овом напоменом преводиоца могли сложити. Чини нам се да Св. Максим, барем на овом месту, не говори о томе да ли би или не би Адам постао Христос да није сагрешио. Иако не тврдимо ни да он то овде говори, ипак осећамо потребу да нагласимо да нам се не чини да јеово место прави доказ у прилог оваквом или онаквом тумачењу става Св. Максима – прим. ур. сајта ВЕРУЈЕМ/

4.) Израз *ikonomimetha* можда се може довести у везу са истим изразом Св. Григорија Богослова, употребљен у Беседи 45 на Пасху, за човека: „Живо биће овде *ikonomimethon* руковођено, располагаано, уређивано, али другде премештано и стремљењем ка Богу обожавано”.

5.) Очигледно је за Св. Максима да и ово релативно знање има своју вредност, јер и оно покреће људско стремљење ка пуном

заједничарењу у Богу... Његова слабост и грешка није у релативности и делимичности, него се пројављује кад је претенциозно да оно замењује собом свецело знање назначено човеку Богом и омогућено у Христу.

6.) Предисшојећи логоси у Богу јесу предвечна Божија воља за свако створење, и уједно крајњи циљ и назначење сваке твари.

7.) Ово је очигледно усмерено против Евагрија Понтијског, Оргеновог следбеника, који су обојица учили о коросу, како се види и даље из Максимовог излагања и побијања.

Преузето из часописа ВИДОСЛОВ, број 35, стр. 4-8.

Име преводиоца није наведено.

